

Tussenbalans van de patatmannen

door HENRI BEUNDERS

Ze zijn geboren rond 1970, en worden van alles genoemd. Zoals 'de patatgeneratie'. Deze generatie heeft het moeilijk, lijkt het; het mannelijke deel ervan, en dan weer vooral zij die zich schrijver noemen. Voorbeelden? Tommy Wieringa (1967), Ilja Leonard Pfeijffer (1968), Arnon Grunberg (1971) en Joris Luyendijk (1971). Met het vrouwelijke deel gaat het namelijk goed, heel goed zelfs, zeker dat deel dat in de media werkt. Grote kranten en opinieweekbladen hebben nu een vrouw als hoofdredacteur, of als adjunct. De hoofdredactrice van het *Noordhollands Dagblad*, Corine de Vries (1969), is ook de eerste vrouwelijke voorzitter van het Genootschap van Hoofdredacteuren, inclusief die van radio en tv.

De vrouw die het meest zichtbaar succes uitstraalt, is de Brusselse correspondent van het *NOS Journaal*, Kysia Hekster (1971), die vanaf 2022 ook veelvuldig verslag deed uit Oekraïne. Hekster publiceerde in 1999 met anderen een boekje: *Het Patatpantheon. De groepschuur van een nieuwe generatie*: interviews met vijftien mensen die rond 1970 werden geboren. De inleiding begint zo:

'Ze zijn al de pragmatische generatie genoemd, de stijlsurfers en de hapsnapgeneratie. Sommigen spreken over de generatie nix, anderen houden het op de zapgeneratie. En wat te denken van de apathische generatie, de backbenchers, de patatgeneratie (met dank aan Leo Beenhakker) of, wat wereldser, de xtc-generatie?'

Toen ze in welvaart volwassen werden, was de Muur al gevallen. Wat te doen? Men had *Gimmick!* van Joost Zwagerman gelezen, over de op coke draaiende kunstcultuur – 'één grote snuif', aldus Matthijs van Nieuwkerk. Zo werd een gedeelde eigenschap deze, aldus Hekster c.s.: 'Ongehinderd door ideologieën shoppen ze nu vrijelijk in het pantheon van de postmoderne consumptiemaatschappij, om zo hun hoogst individuele, religieuze, maatschappelijke en morele opvattingen bijeen te sprokkelen. (...) Je zou kunnen zeggen dat de geïnterviewden weinig partijpolitieke interesse hebben, of op dat gebied zelfs helemaal de weg kwijt zijn.'

Hebben zij, de mid-vijftigsters voorbij, intussen de weg gevonden? Tja, ze praten en schrijven er wel veel over, over hun nieuwe weg. In een Oekraïne-reisverslag (*Konvooi*) of een bundeltje columns (*Absolute Democratie*) en natuurlijk in elke podcast die hen uitnodigt.

We beginnen met Pfeijffer. Hij waarschuwt nu tegen de 'vijftig-plus-één-democratie'. Dat noemt hij 'niets anders dan dictatuur'. Of hij, woonachtig in Genua, in het land van Georgia Meloni dus, iets merkt van het 'postfascisme' daar? 'Ik merk er eigenlijk weinig van. (...) Het is heel makkelijk daar niets van te merken.' Het neoliberalisme is zijn zondebok: 'Het kapitalisme is een pervers spel.' Zijn oplossing? 'Belasten van de ultra-rijken, (...) Nutsbedrijven nationaliseren, drinkwater, ov, ziekenhuizen, elektriciteit.' Origineel. Over Rusland of China, of moderne dingen als internet en AI geen woord.

Over Oekraïne ging een podcast met Joris Luyendijk. Vriend Tommy Wieringa had hem uitgenodigd mee te gaan om enkele vrachtwagens te brengen. Nu praat hij over niks anders

De Ajax-patatgeneratie van Leo Beenhakker.

FOTO AJAX.NL

dan dat we de oorlog moeten winnen. Als gastheer in *Zomergasten* kritiseerde hij in 2024 fotograaf Sakir Kader (1990), die een Nederlands en Palestijns paspoort heeft, omdat hij vooral de kant van de Palestijnse slachtoffers belicht. Luyendijk hamerde op 'journalistieke neutraliteit'. Daarom heeft hij nu 'de journalistiek verlaten'; hij is 'frontsoldaat' geworden: "Opeens beseft ik: dit is het conflict van onze tijd." Wie dit niet snapt, 'leeft in ontkenning!' Hoe je een nucleair conflict voorkomt? "Daar weet ik veel te weinig van. (...) In oorlogstijd moet je eerst winnen."

Hoe dit moet eindigen? Met de capitulatie van Poetin? "Daar heb ik niet zo'n idee van."

Belangrijke clou voor wat gaande is in 'het Patatpantheon' lijkt het woord 'man' te zijn.

Ben geen Ruslandkenner." Waarom leefde Joris zelf 'in ontkenning'?

"Mannen zoals ik hebben eigenlijk geen ervaring met kwetsbaarheid. (...) We worden nog steeds geleid door mannen!" Die kwetsbaarheid omarmen, dat heeft ie intussen gedaan. "Ik ben nu lekker ongeremd." Gaat hij zijn leven wagen daar? "Dat ga ik ook niet doen hoor." Het eerste doel is dus: weg uit de kinderboerderij die Nederland heet.

Na zijn reizen naar Afghanistan en Irak zoekt Arnon Grunberg het nu dicht bij huis. Op verzoek van de gemeente Nijmegen gaat hij daar op safari om een boek te schrijven. "Ik ga ook naar Nijmegen-Oost. Daar schijnt het heel spannend te zijn."

Belangrijkere clou voor wat gaande is in 'het Patatpantheon' lijkt het woord 'man' te zijn. En dan zijn we bij Tommy Wieringa. In 2023 verscheen zijn roman *Nirwana*. Die gaat over de verwoesting van de aarde door het opstoken van fossiele brandstoffen. Hoofdpersoon is kunst schilder Hugo, die een opa had die met olieplat-

forms rijk werd en in de oorlog een nazi was. In het Amsterdamse debatcentrum Spui25 zei hij toen: "Vroeger dacht ik alleen aan seks, nu alleen nog aan het klimaat".

De *Volkskrant* was niet lovend en sprak van 'ronkende zinnen', 'onbezielde', 'langdradig'. En dan komt het: vissen grillen, dan buiten seks hebben met zijn vriendin, 'als dieren des velds'. Kortom, 'opmerkelijk masculien proza', aldus de recensent.

Dat proza schreef hij vroeger ook. Een bundel uit 2006 begint met het verhaal *Feest*. Direct lezen we over stoere mannen bij Caracas en een te slachten varken: 'De een heette Johan, de ander was een oude neger die ik niet kende.' Enkele zinnen verder: 'Toen het varken een halve meter boven de grond hing sneed de neger met één haal zijn keel door.' Het feest wordt 'bloed-dorst op zijn puurst'. Dan wordt Johan door een omwaaiende golfplaat onthoofd, einde verhaal.

Veel later, na de Russische inval in 2022, hoort hij president Zelensky tegen de wereld zeggen: "Kom hierheen om Europa te helpen beschermen." Wieringa zit thuis in Broek in Waterland en beschrijft zijn reactie zo: 'Wor-den die ver van waar ze werden uitgesproken een nutteloze oude man van me maakten.'

Voordat Beenhakker zijn voetballers verwend en lui noemde en sprak van de patatgeneratie, werden de 'zeventigers' ook wel de Generatie X genoemd. Dat maakte ook naar xtc. In *Gimmick!* heette dat nog coke. De hoofdpersoon gaat ten onder aan het bombardement van mogelijkheden, coke, seks, *anything goes*. Verveling is het resultaat.

Een paar jonge PvdA'ers worden boos over al die verveling. Zij lanceren in 1996 een pamflet: Niet Nix. Om de gezapige partij van buitenaf op te schudden. Dat lukt niet. Paars II komt. Enkele *Niet-Nixers*, zoals Edith Mastenbroek en Diederik Samsom, worden belangrijke politici, ze hebben zich langs de bekendste weg omhoog gewerkt.

In de media regeren nu de vrouwen. De mannelijke literatoren lijken de weg naar elders te nemen, desnoods via het hazenpad.